Leto XXI., št. 12

Poštnina plačana v gotovini
V Ljubljani, 25. junija 1934

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dot. organizacije.

Člani strokovnih organizacij, priključeni Strokovni komisiji za Slovenijo, dobivajo list brezplačno.

Rokopisi se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Čekovni račun štev. 13.562.
Telefon interurban št. 3478.

Sodrug Franc Jernejčič

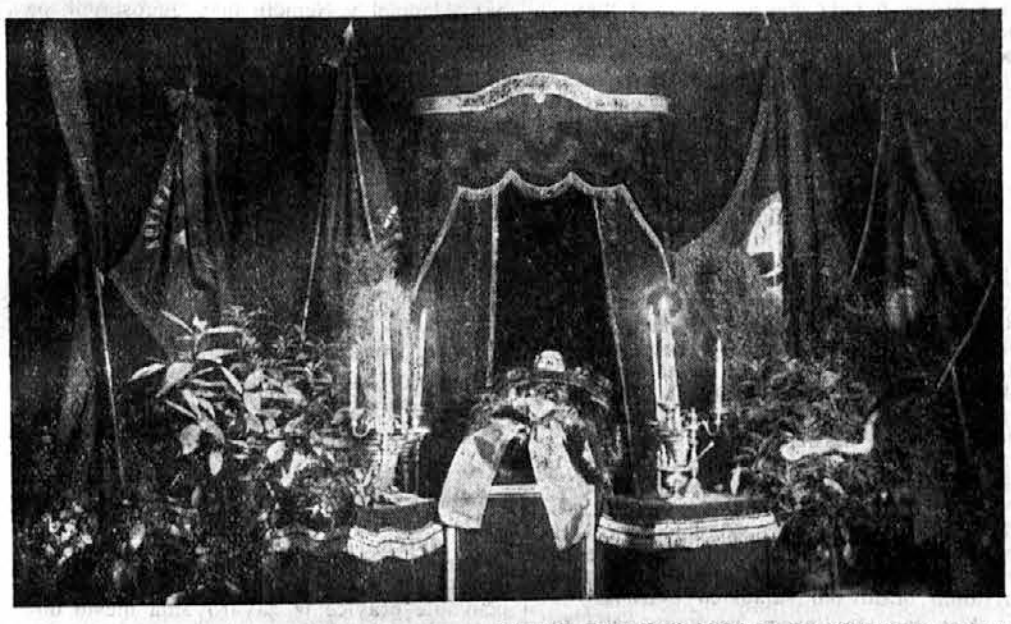

Fotoatelje Franc Kralj, Ljubljana, Frančiškanska 10, dvorišče

Občutna vrzel je nastala v vrstah borcev za delavske pravice in delavskega kulturnega pokreta.

Sodrug Franc Jernejčič, bivši dolgoletni predsednik Strokovne komisije za Slovenijo in bivši predsednik železničarske organizacje, odbornik mnogih delavskih organizacij in društev, je legel po trudapolnem, požrtvovalnem, vztrajnem, neumornem delovanju k počitku.

Nenadoma ga je vzela smrt. V pondeljek zvečer, v prijateljski družbi, vsega veselega in razigranega, ga je odposlanec smrti, možganska kap, odvedla k počitku.

Sodrug Franc Jernejčič je bil markantna osebnost, ki ni poznal počitka in miru in bil vedno v prvih vrstah povsod, kjer je trebalo nastopiti in se boriti.

Bil je star 62 let. Doma iz Dolenjskega, se je že v zgodnji mladosti preselil v Trst, kjer je opravljal v začetku težko delo v tržaških železniških skladiščih.

Že pred 40. leti je stopil k socialnodemokratskemu gibanju in bil njegov vnet agitator. Celo Ivan Cankar se v svojih spisih spominja socialnodemokratskega borca Franca Jernejčiča. Po vojni se je preselil v Ljubljano. Bil je predsednik Nezavisne železničarske organizacije, ki se je ustanovila 1922. leta in bil njen predsednik do razpusta. Ko se je iz razpuščene Nezavisne železničarske organizacije osnovala nova železničarska organizacija Savez železničarjev, je predsedoval tudi nji. Od 1925. leta pa do letos je bil predsednik Strokovne komisije za Slovenijo. Bil je vnet »Svobodaš«, odbornik v gospodarskih organizacijah. Delavska godba »Zarja« se ima njemu zahvaliti, da se je ustanovila in ves čas, posebno zadnja leta, se je z vso ljubeznijo posvečal njenemu razvoju in bil predsednik nadzorstva. Bil je tudi vsa zadnja leta član plenuma Delavske zbornice, izvoljen na rdeči listi. Med vsem delavstvom je užival veliko spoštovanje in bil čislan še posebno radi svoje osebne poštenosti. Do zadnjega je delal in zaključil svoje delovanje tam, kjer jo je pričel pred 40. leti, namreč bil je skladiščnik državnih železnic v Ljubljani in vkljub dolgoletni vestni službi upokojen z mizerno pokojnino.

Njegovo truplo je bilo položeno v dvorano Delavske zbornice, ki je bila vsa v črno pregrnjena. Ležal je v krsti, markanten, kakor je bil v življenju, z izrazom smehljaja in vzpodbude na ustnicah, kakor vedno, ko je predsedoval zborovanju, shodu, sestanku ali stavil predloge. Častna straža v uniformi delavske godbe »Zarja« je stala kakor čakajoč ukazov svojega poveljnika. Kajti častno stražo so tvorili sodrugi iz rdečega Dunaja in njih junaški pojav je vzbujal spoštovanje in zanos. Prihajali so ga kropit nepretrgano delavci in delavke, znanci, prijatelji in tudi drugi. Krasni venci z rdečimi nageljni in zelenjem so se vrstili ob obeh straneh dvorane do vrat in napisi na rdečih trakih so mu molče klicali: slava sodrugu, borcu in prijatelju.

Pogreb, ki je bil ob 16. uri izpred Delavske zbornice, je bil nad vse veličasten. Vrstili so se venci: USZJ, Strokovne komisije za Slovenijo, Delavske zbornice, Saveza Metalskih Radnika, oblastni odbor Ljubljana, podružnica Ljubljana, podružnica Moste in podružnica Jesenice, »Zarja«, Živilski delavci, Monopolci, Splošna delavska strokovna zveza, Oblačilni delavci, Zveza delavskih žen in deklet in uslužbenci strokovnih organizacij, vsak z nosilcem in spremstvom. Nato so sledile zastave: Železničarska, kovinarska, rudarska, lesnih delavcev, kovinarska iz Jesenic, živilskih delavcev in kovinarska iz Javornika s častnim spremstvom. Sledila je godba »Zarja«, ki je igrala ves čas od Delavske zbornice pa do groba pri Sv. Križu žalne koračnice z žalujočimi, poslavljajočimi in plakujočimi akordi. Vrstili so se železničarji v svojem kroju, nato pa pogrebni voz s krsto, na kateri so bili venci žene in sinov ter šopki prijateljev in sodrugov. Delegacije organizacij so sledile pogrebnemu vozu in nato vsi ostali, ki jih je bila, moških in žensk, vkljub delovnemu dnevu in slabemu vremenu dolga, dolga vrsta. Reči moram, ko sem gledal te dolge kolone, ki jih Ljubljana redko, redko vidi ob takih prilikah celo pri [illegible] odličnih osebnostih, da sem nehote glasno izpregovoril: »Vkljub vsemu in vkljub vsem nasprotnim trditvam je rdečih zelo mnogo, neverjetno mnogo.« Ker malo je bilo v dolgovrstni koloni takih, ki se ne štejejo med rdeče in ki so le kot znanci ali tako iz pietete in spoštovanja do pokojnika šli za pogrebom. In vkljub bolesti v srcu nad izgubo sodruga je vstajal ponos in zavest: »Smo!«

Ko je krsta s pokojnim sodrugom Francetom Jernejčičem bila prenešena v vežo v Delavski zbornici, je spregovoril predsednik Alojzij Sedej v imenu Delavske zbornice poslovilno besedo in na kratko orisal jeklen značaj odhajajočega sodruga. Predsednik USZJ in delavske godbe »Zarje«, Blaž Korošec, je s kratko in jedrnato besedo narisal pokojnega in ga postavil za vzgled nam vsem, ki še ne odhajamo. Godba »Zarja« je zaigrala žalobni koral v mogočnožalnih akordih in videl sem nešteto oči mož in žena, kako so se orosile in pomočile obraze. In krsto so položili v pogrebni voz, oblačno nebo, ki je ves dopoldan rosilo, se je nekoliko zjasnilo, sonce je, kakor v zadnji pozdrav, zasijalo izpod oblakov. Voz je obstopila častna straža železničarjev. Rudarji v rudarski uniformi s prižganimi jamskimi svetilkami so častno stražo izpopolnili. Rdeče zastave, sedem po številu, so v popoldanskem soncu mogočno, veličastveno plapolale, kakor bi razprostiral mogočen in silen orjak svoja orjaška krila.

Na pokopališču pri sv. Križu je zijala jama. V to jamo je bila položena krsta s sodrugom Francetom Jernejčičem. Venci rdečih nageljčkov, zelenja in rdečih trakov so delali špalir, godba »Žarja« je izgrala koral in oči nas vseh se niso mogle vzdržati solz.

Spregovoril je v poslednje slovo odposlanec Oblastnega odbora URS SJ iz Zagreba in od Strokovne komisije za Slovenijo Niko Brizelj. Vsi, kar nas je bilo, vsa velika množica, pa smo zaklicali: Slava mu; živel socializem!

Godba »Zarja« pa je zaigrala nov koral, vseh sedem rdečih zastav se je poklonilo v jamo, šopki, rože so jele padati v grob, godbeniki so vzeli s svojih sukenj rdeče nageljčke in jih metali v grob, na krsto kot zadnji pozdrav. Kamniške planine, v odsevu zahajajočega sonca, pa so pretrgale bajčolan in najvišji vrh se je poslavljal od pokojnika.

Tako so se zaprla vrata. nastal je grob, lik sodruga Franceta Jernejčiča pa bo plul nad nami in med nami in nas bodril tudi še v naprej, kakor nas je življenju.

Slava sodrugu Francetu Jernejčiču.

Strokovna komisija za Slovenijo je dobila več žalnih brzojavk in pisem iz raznih krajev Slovenije, iz Zagreba, Sarajeva, Beograda, Kragujevca, Niša, kjer so organizacije Ujedinjenega Radničkega Sindikalnega Saveza Jugoslavije. Med drugimi so izrazili svoje sožalje: Šef ljubljanske Borze dela g. Vončina in Jugoslovanska strokovna zveza.

—č—

Zakaj je potreben zakon o minimalnih mezdah?

To vprašanje zveni nekoliko tuje, kajti vsak delavec in nameščenec na svoji koži čuti, da je zakon o minimalnih mezdah potreben, takorekoč krvavo potreben.

Delodajalci, seve, pa po veliki večini to potrebo oporekajo in vprašujejo: Zakaj je potreben. Res je, če bi se vse delavstvo obojega spola po vsej državi, po vsem svetu jasno zavedalo samega sebe, svojega človečanskega dostojanstva, da bi ne trpelo in ne dopuščalo, da se njegov znoj in žulji tako sramotno plačujejo, da bi pojmovalo besedo solidarnosti v vsej celoti, potem bi, takega zakona ne potrebovali. Kajti tako solidarno, samega sebe se zavedajoči delavski razred bi bil kompaktno organiziran in bi rekel: Tako in tako mezdo in palačo hočem, [illegible] In nikogar iz manjšine delodajalcev bi ne bilo, ki bi si upal reči: Ne!

Tak velikanski pomen ima delavska solidarnost in razredno strokovna organiziranost.

Ker pa take še, žalibog, ni, moramo mi, kolikor nas je zavednih, organiziranih, zahtevati zakon o minimalnih mezdah, moramo kot pionirji, kot prednja četa, stopati v prve boje in se boriti za dobrobit vseh, ki delajo in trpe.

Delodajalci govore, da se bo z zakonom o minimalnih mezdah stanje delavcev poslabšalo, da so zaslužki današnjemu času primerni itd. Da, če bo delavstvo samo tak zakon pustilo ležati kje v arhivu, tedaj seve, ne bo nič koristil. Ali delavstvo, organizirano, bo s vojimi organizacijami pač vedelo in znalo uveljavljati svoje, oziroma za delavca zaščitne zakone.

So sicer med mnogimi redki delodajalci, ki uvidevajo potrebo takega zakona, seve, zopet ne iz stališča splošnost in Kristovega ukaza: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, nego da s tem tudi sebe obvarujejo pred grdo konkurenco, ki vlada sedaj v raznih panogah gospodarstva naravnost sramotno.

Trditev tega ali onega, da so mezde v njegovem podjetju čisto primerne, je samo prazna beseda, ki ničesar ne pove. Le poglejmo si take »primerne« mezde v dveh resničnih slučajih.

V neki tovarni v Jugoslaviji (ime ne bom imenoval) ima delavec urno mezdo Din 3.25 in zasluži v 96 urah, to je v 12 dneh 312 Din. Od tega se mu odtrga 30% redukcijo draginjskih doklad v znesku Din 93.— Poleg tega je odtegljaj Din 15.— za bolniško blagajno, Din 3.— za davek in ker stanuje v tovarniški hiši, še Din 60.— za stanarino. Mesečno ima namreč plačevati za stanarino Din 120.—. Ta delavec ima torej vseh odtegljajev Din 171.— in dobi na roko Din 141. S temi Din 141.— mora preživljati 14 dni 5 člansko družino.

Po računu delavca samega znaša preživljanje v 14 dneh Din 315.— in sicer: špecerija Din 250.—, mleko Din 35.—, drva Din 30.—. Ostane mu torej — primanjkljaj od zaslužka, ki ga dobi na roko (Din 141.—) Din 174.—. Tukaj pa ni računana obleka, obutev, šolske potrebščine itd. Petčlanska družina ima torej v 14 dneh samo Din 141.—, ali Din 10.— na dan, ali Din 2.— za osebo in dan.

Ali se da živeti?

V drugi enaki tovarni v drugem delu Jugoslavije, kjer za eksploatacijo delovnega ljudstva obstojijo še ugodnejši pogoji, pa zasluži ravno tak delavec bruto na uro Din 2.50 v 14 dneh, to je 12 delovnih dni ali v 96 urah Din 240.—. Odštevši odtegljaje, koliko ostane za osebo na dan?

Takih »slučajev«, ki pač niso slučaji, je nešteto v Jugoslaviji.

In sedaj nastane še vprašanje konkurence. Tisti delodajalec, ki plačuje delavca na uro z Din 3.25, ne more tako konkurirati z delodajalcem, ki plačuje delavca z Din 2.50 na uro. Kaj se zgodi? Ker delavstvo ni organizirano, da bi [illegible] delodajalca v drugi tovarni zvišati mezde vsaj na višino mezd v prvi, nekoliko človekoljubnejši. tovarni [illegible] in tako si priboriti vsaj mezdo iz 2.50 Din na 3.25 Din, kakoršne so v prvi tovarni ter s tem obenem zaščititi mezde v tej prvi tovarni na višini 3.25 Din, in s tem dati tistim delavcem možnost boriti se za zvišanje od 3.25 na 4.— Din itd., ker njegov konkurent proda blago poceni in mu s tem konkurira, svojim delavcem znižal mezde.

Takih primerov bi lahko navajali zelo veliko, posebno v tekstilni industriji, ki cvete v Jugoslaviji sedaj kakor mak v Stari Srbiji. Da tekstilna delavka v tovarnah na jugu dela po 12 ur za mezdo na uro 85 par in še manje, to je za 9.20 Din na dan, je pa naravnost nezaslišano izkoriščevanje.

Ker se pa cene življenjskih potrebščin, stanovanj, obleke itd. nečejo prilagoditi zaslužkom, je treba zaslužke prilagoditi cenam življenjskih potrebščin. In ker delodajalci tega nečejo sami narediti — ker kapitalizem ima geslo: Čimveč dobička, vse drugo je postranska reč, moramo zahtevati, da se uzakoni zakon o minimalnih mezdah in to tako, kakor ga bodo predložile delavske organizacije potom svojih Delavskih zbornic.

Osnutek se že dela, naj bo čimpreje narejen. Strokovne organizacije ga bodo pregledale in potem naj pride takoj pred narodno skupščino.

Zakon o minimalnih mezdah mora postati resnica, zahteva po njem, meso.

Največji stavkovni val v zgodovini Amerike

Spontana revolta delavcev po vsej deželi. Konec vala še ni na vidiku.

»Prosveta« od 29. maja 1934 poroča:

»Nimamo nobene večje stavke v deželi,« je rekla v začetku maja delavska tajnica Frances Perkins. Zdaj, proti koncu maja, ne more več tega reči.

Dejstvo je, da je dežela v objemu največjega stavkovnega vala v zgodovini ameriških delavskih bojev. Tudi velika revolta delavstva l. 1877, ki je takrat izbruhnila na vzhodu in srednjem zapadu po dolgih letih krize in mizerije, je pričela zadnje dni temneti v primeri s sedanjo revolto.

Stavke na vseh koncih in krajih. V treh mestih grožnje z generalno stavko. Že 15 let ni dežela slišala take pretnje z generalno stavko (1919 je bila splošna stavka v Seattlu).

Ob času tega poročila visi generalna stavka nad mestom Toledo, O., kjer bijejo boj pa priznanje unije delavci pri veliki Auto-Lite družbi, ki izdeluje avtne pritikline. Je največja tovarna te vrste v deželi. Za [illegible]

V Minneapolisu je bila odvrnjena generalna stavka ob dvanajsti uri. Zadnje dneve velike stavke voznikov je faktično odložilo delo več tisoč gradbenih delavcev, in to iz simpatij. In kakor se [illegible]

Z generalno stavko je zagrozilo tudi delavstvo v San Franciscu, [illegible] Stavka na zapadni obali se spontano širi tudi na druge poklice. Edino poštni parniki in pa kanalska plovba je zaenkrat še neprizadeta.

Za to [illegible] Delavstvo je [illegible]

Novi davek

Delavska zbornica je vložila pritožbo na Finančno direkcijo, ki izterjava nov davek od delavcev, dasi finančni zakon tega ne določa. Pritožba se glasi:

V § 16. pod 4. finančnega zakona za leto 1934-35 je predpisano, da morajo plačati 1% izrednega prispevka od kosmatih prejemkov vsi zavezanci uslužbenskega davka. Izrecno je pa obenem predpisano, da so od tega prispevka izvzeti med drugimi hišni posli, delavci in dninarji.

Delavska zbornica je bila opozorjena, da nekatera podjetja odtegujejo svojim delavcem poleg uslužbenskega davka tudi s finančnim zakonom predpisani 1% izredni prispevek. Podjetja utemeljujejo odtegljaje s tem, da je na podlagi ustmenih instrukcij davčnih uradov oproščen 1% prispevka le delavec-težak, dočim ga mora vsak **kvalificirani** delavec plačati. Pri tem štejejo med kvalificirane delavce podjetja ne samo trgovske, obrtniške in industrijske delavce, ki imajo **učna spričevala,** ampak tudi tovarniško **priučeno** delavstvo.

Finančni zakon izrecno predpisuje, da so delavci oproščeni 1% prispevka. Finančni zakon ne loči kvalificiranih, nekvalificiranih ter priučenih delavcev. **Finančni zakon generalizira oprostitev na vse delavce.** Zakonodajalec tudi pod označbo delavec gotovo ni mislil samo težake, ali pa sploh nekvalificirane delavce, ker bi potem to posebno skupino delavcev tako označil in kar je važno, tudi opisal.

Ker so določila finančnega zakona jasna, prosimo, da finančna direkcija naroči davčnim uradom, da ne zahtevajo plačilo 1% izrednega prispevka od delavstva.

Finančna direkcija naj nas blagovoli tudi o svojih ukrepih obvestiti.

Ljubljana, dne 17. maja 1934.

Lojze Sedej l. r. Predsednik: **F. Uratnik** l. r. Tajnik:

Pojasnila za rudarje

ki so se vrnili iz Nemčije, predno so bili v Nemčiji upokojeni.

1. Za one, ki so že stekli pravico na rento v Jugoslaviji in Nemčiji sorazmerno letom članstva pri odnosni bratovski skladnici ter prosijo za rento (pokojnino) tu in tamkaj, naj velja to-le pojasnilo:

Glasom nemške prisilne naredbe (takozvane Notverordnung z dne 8. decembra 1931, § 7. del V. pogl. IV.) se počenja renta zaračunavati in torej nakazovati v izplačilo s prvim tistega meseca, ki sledi mesecu predloga, to je mesecu, ko se je stavil predlog, namreč pri bratovski skladnici v Nemčiji. Če je kdo stavil predlog na rento na pr. v januarju, se mo bode renta pričela izplačevati s 1. februarjem, pa naj si je že tudi mnogo popreje imel pravico nanjo.

In temu se ne da ugovarjati na zakoniti način.

Kako naj se torej ravnajo naši rudarji, ki so stekli pravico do rente (pokojnine) v Jugoslaviji in zbog prejšnjega članstva v Nemčiji, tudi do pokojnine v Nemčiji, da se obvarujejo (včasih občutne) izgube pri renti od več mesecev. Samo na ta način, da obenem ko prosijo za rento v domovini, vpošljejo poseben predlog za rento še v Nemčijo tisti okrožni bratovski skladnici, kateri so zadnji čas pripadali, če pa jim ta okrožna bratovska skladnica (Bezirksknappschaft) ni znana, lahko pošljejo prošnjo državni rudarski skladnici »Reichsknappschaft Berlin - Wilmersdorf, Niederwaldstr. 17/21«, ki bo predlog sprovedla na pristojno bratovsko skladnico okrožja.

Kot dan stavljenega predloga velja torej tisti dan, ko je prošnja prispela okrožni ali pa državni bratovski skladnici. Potrebne listine (dokazila) se morajo predlogu priključiti. Če se pa pri presojanju predloga izkaže, da potrebne priloge, ali nekatere od njih manjkajo, zato zavarovanec ne bo trpel škode, vsaj ne kar zadeva početek rente.

Priloge morajo biti prevedene v nemščino in prevodi uradno potrjeni. Tako zahtevajo »Knappschaften«.

2. Važno za rudarje, ki so popreje

bili člani rudarske blagajne v Nemčiji,

kako si ohranijo v Nemčiji pridobljene pravice, ko so se ali prostovoljno ali prisiljeno vrnili domov.

Tisti, ki so bili zavarovani pri bratovski skladnici v Nemčiji in v Jugoslaviji, pa danes niso na poslu obvezanem zavarovanju, torej niti člani blagajne, niti še niso dopolnili čakalno dobo, morajo plačevati v obeh državah priznalne prispevke, da si ohranijo odnosne pravice.

Tudi s tem, da opravlja takšen bivši rudar zavarovanju obvezan posel, vendar ne rudarsko delo, ne očuva svojih članskih pravic, ki jih ima pri bratovski skladnici, ampak mora le tej še posebej plačevati priznalne prispevke.

Toliko bolj so dolžni plačevati te popreje imenovane priznalne prispevke v Nemčijo oni rudarji, ki v domovini niso našli dela obvezanega zavarovanju, kam-li rudarsko delo.

Kar se tiče

priznalnih prispevkov

je v Nemčiji nastopila važna sprememba z zakonom z dne 7. 12. 1933. Ta zakon je odpravil počenši s 1. 1. 1934 tisti § 76 RKG., ki je odrejal priznalne prispevke. Za naše tu omenjene primere pride v poštev samo § 31 tega zakona z dne 7. 12. 1933, ki za očuvanje pravice iz zavarovanja mesto dosedanjih priznalnih prispevkov odreja dobrovoljne prispevke. Njih višina še ni določena. To bode odredilo Ministrstvo Dela v Berlinu, ki ima nalog izdati k zakonu z dne 7. 12. 1933 izvršilno odredbo — potrebno spremembo in prilagoditve k prejšnjim zakonom v smislu novega zakona § 39.

Izseljeniški izaslanik za Nemčijo:

Maks Goričar, s. r.

Glavna skupščina bratovske skladnice

V soboto, dne 9. junija t. l. se je vršila v Ljubljani v dvorani Okrožnega urada glavna skupščina delegatov vseh bratovskih skladnic v Dravski banovini.

Predmet glavne razprave je bila, kakor že vsa zadnja leta, **sanacija pokojninske blagajne bratovske skladnice.** Kako težko je ta panoga zavarovanja rudarskega in plavžarskega delavstva ogrožena, je najbolj razvidno iz številk v spodaj navedeni spomenici, ki je bila sprejeta soglasno z glasom zastopnikov delojemalcev in delodajalcev in ki se glasi:

Delegati zavarovanih rudarskih in topilniških delavcev na ozemlju dravske banovine in delegati njihovih poslodavcev, zbrani na skupščini Glavne bratovske skladnice v Ljubljani dne 9. junija 1934, so sklenili predložiti kraljevski vladi v roke gosp. predsedniku ministrskega sveta ter še posebej gosp. ministru za šume in rudnike in gosp. ministru za socijalno poli-

Filip Uratnik:

Delavstvo in gospodarska kriza

6

(Dalje)

Denarne podpore bi se morale z javnimi deli tako izpolnjevati, da bi povsod tam, kjer se dela, res lahko nudijo denarne podpore, odpadle, med tem ko bi se morale povsod tam dajati, kjer se zaposlitve ne more nuditi.

Če se postavlja parola zavarovanja zoper brezposelnost, mislim, da se ni treba zavzemati pri tem za to, da ima brezposelni zo določeno dobo brezpogojno pravico do podpore tudi, če bi ne sprejel zaposlitve pri javnih delih. Ako in dokler pa se mu taka zaposlitev ne nudi, mu mora biti osigurana pomoč v denarju.

Tako mora biti v načelu odnos med pomočjo v podporah in pomočjo preko javnih del. Vsaj v tem pogledu bi bilo treba izdelati velik gospodarski načrt. Institucija, ki naj bi se s tem načelom bavila in ki naj bi ga odobrila odnosno predložila v odobritev naj bi bil Gospodarski svet.

Ustanoviti bi bilo treba po navodilih G. s. poseben **Zavod za javna dela,** ki bi vršil na eni strani funkcijo specialnega kreditnega zavoda, na drugi strani pa organizacijskega mesta za javna dela. Ustanovitev takega zavoda priporoča za vse države že v prosperitetnih periodah Mednarodna strokovna zveza, priporoča to tudi Mednarodni urad dela.

Ta zavod naj bi bil poldržavna institucija, v kateri bi bili zastopani poleg države in novčanične banke, zastopniki delodajalcev in delojemalcev. Tak zavod bi moral imeti afilijacije po banovinah.

Zavod in njegove afilijacije naj bi tvoril kader, ki bi pripravljal do podrobnosti izdelane načrte za javna dela in to s tehnične, kakor s finančne strani. Dela sama bi bilo začeti in izvršavati ob časih depresij, v meri, kakor se pojavlja brezposelnost. Javna dela naj bi se plačevala načeloma tako, kakor vsa druga dela, to je z normalnim zaslužkom. Biti bi morala koristna dela. To bi bila lahko normalno investicijska dela javnih ustanov, ki naj bi se ne izvajala v raznih časovnih razdobjih enakomerno, ali celo pretežno v času visoke konjunkture, temveč nasprotno v pojačani meri v času depresije.

Kratek pregled na uvodoma povedane številke nam kaže, da bi morala zavzeti taka dela ob krizah, kakor je sedanja, naravnost ogromen obseg, ako naj bi javna dela paraleliziarle zastoj privatne delavnosti.

Javna dela pa naj bi ne bila omejena samo na investicijska dela javnih ustanov, temveč tudi na privatna investicijska dela, ki bi se omogočila s pomočjo prisilnih, brezobrestnih kreditov, ki bi jih mogla dati na osnovi posebnih privilegijev specialna javna ustanova, kakor si jo zamišljamo.

Baš to poslednje odpira pred nami ogromno polje. Cenimo, da znaša recimo vrednost zgradb v Dravski banovini okrog 8 milijonov dinarjev. Poglejmo kako naše podeželsko ljudstvo stanuje, v kakih posteljah spi! Kolik napredek je tu še mogoč in zaželjen! V vseh banovinah bi bile tozadevne številke še daleko večje. Večja pa tudi relativna potreba. **Isti kmetje, ki industrijskega dela krvavo potrebujejo, ki bi potrebovali milijarde in milijarde industrijskih investicij, bi lahko dali z lahkoto toliko živil, da bi bili obvarovani vsi naši zidarji in mizarji, kovinski in drugi brezposelni gradbeni delavci pomanjkanja.** Če je tako, je tu rešitev teoretično mogoča in mora iti le za izvedbo. Naš notranji trg je zmožen ogromne razširitve in vendar se ne more razširiti. Zakaj? **Naš kmet ne more graditi vsega tega s posojili na visoke obresti. On bi bil še v stanu zaposliti brezposelne delavce, ni pa v stanu rediti povečane množice rentnikov, ki bi morali priti pri normalnem kreditiranju tudi na svoj račun.** V tem poslednjem spoznanju je zapopaden v načelu ključ do pravilnih rešitev. Ako bi imelo podeželje na razpolago brezobrestna posojila, bi se slika na mah spremenila. **Amortizacijo zasilnih investicij bi kmet tudi za velika dolgoročna posojila zmogel in otvoril bi se ogromen nov notranji trg, ki je naši obrtni in industrijski delavnosti danes nedostopen.**

S tem prihajamo do najkočljivejše točke, do problema financiranja takih javnih del. Del likvidnih sredstev za javna dela naj bi imel naložen tak zavod stalno likvidno na žiro računu Narodne banke. Vendar bi se glavno kreditiranje ne smelo vršiti z novimi bankovci, dvignjenimi s tega računa, da bi se izognili predaleč segajočim inflacijskim učinkom. (Nekaj inflacijskih učinkov ima nujno vsako oživljenje gospodarske delavnost.) Ta račun bi moral imeti samo pomen, kakor ga imajo pri vseh denarnih zavodih denarne rezerve. On bi bil rezerva pri izravnavanju realnih kreditnih odnosov, ki morajo biti uravnoteženi sami po sebi. Samo, da bi morale biti te rezerve razmeroma velike, radi počasnega izmenjavanja kreditov. Dalnje poslovanje zavoda si zamišljam takole:

Zavod bi moral iskati med javnimi korporacijami in privatniki reflektante, ki bi investirali, ako bi imeli na razpolago dolgoročni brezobrestni kredit. Popolnoma s kreditom zidana kmečka hiša bi obremenila kmečko gospodarstvo pri 20-letni amortizaciji z letno anuiteto Din 1500.—, ki jo to gospodarstvo zmore, med tem ko bi samih 10% obresti brez amortizacije ne zmoglo. Gotovo bi bilo reflektantov za take investicije preveč in bi se morali reflektanti, ki bi lahko investirali po normalnih pogojih, odklanjati. **Kot javna dela naj bi se izvrševala z izjemo del javnih ustanov, samo dela, ki bi ostala pod normalnimi pogoji z vso verjetnostjo nezapočeta, ker so pod takimi pogoji gospodarsko nemogoča.** (Konec prih.)

tiko in narodno zdravje, nadalje vsem gg. senatorjem in narodnim poslancem iz dravske banovine, gosp. banu ter gg. članom banovinskega sveta sledečo spomenico:

Spoštovani gospodje!

Pokojninsko zavarovanje rudarskih in topilniških delavcev v dravski banovini težko ogroženo že celo vrsto let po skrajno slabi zaposlitvi rudarske in zlasti premogovne industrije, je v nevarnosti, da propade.

Pokojninska blagajna bratovske skladnice, ki bi po načelih kapitalnega kritja morala imeti preko 300 milijonov dinarjev, da bi mogla zagotoviti izpolnitev vseh svojih obveznosti, a je v letih 1925—1932 s težkimi napori včlanjenih delavcev in podjetij dosegla komaj 15,773.852 Din premoženja, je v teku leta 1933 radi naraščajočega števila upokojencev in stalnega padanja aktivnega članstva že morala načeti to premoženje, ki se je s tem znižalo na 15,255.919 Din. Število zavarovanih članov je od 16.721 po stanju z dne 1. jan. 1925 do 31. decembra 1933 padlo na 9.746, število upokojencev in rentnikov po starih pravilih se je v tem času sicer znižalo od 3.748 na 2.167, toda zato je prirastlo v isti dobi 3.414 upokojencev in rentnikov po novih pravilih. Obojestranski prispevek za pokojninsko blagajno, ki je leta 1925 znašal povprečno Din 463.— od vsakega aktivnega člana, je v letu 1933 dosegel že svoto Din 1.155.—, izdatki v letu 1933 so se pa že povzpeli na Din 1.418.— od vsakega aktivnega člana. Svota skupnih vplačanih prispevkov v letu 1933 je znašala okrog 12 milijonov, svota izplačanih pokojnin in rent že preko 13 milijonov dinarjev.

Navzlic povišanju prispevkov na 14% zavarovanega kategorijskega zaslužka, navzlic opetovanim in izdatnim redukcijam pokojnin in rent, navzlic dejstvu, da se starostna renta brez zdravniško ugotovljene nesposobnosti za delo že od vsega početka ne izplačuje, so tekoči dohodki blagajne zdaj že povsem nezadostni za izplačevanje tekočih rent in pokojnin. Deficit je znašal v tekočem poslovnem letu (1934) meseca januarja Din 84.800.—, febr. Din 120.000.—, marca Din 122.000.—. Od meseca do meseca bo ta deficit tudi naprej še naraščal, ker se bodo za delo nesposobni člani morali nadalje vpokojevati, dotoka novih aktivnih članov pa ni dovolj, ker ni skoraj nobene možnosti za njihovo zaposlitev. Upravičena je torej bojazen, da se bo še sedanja skromna, po zavarovalnotehničnih pravilih povsem nezadostna imovina, ki je poleg tega še deloma nelikvidna, pri nadaljnjem trajanju krize morala porabiti, nakar ne bo za stalno naraščajoče pokojnine prav nobenega kritja več razen tekočih prispevkov, iz katerih bi se morale ustvarjati rezerve za obveznosti, ki jih bo treba realizirati v bodočnosti.

V tem položaju, ki navdaja zavarovano delavstvo in včlanjena podjetja s težko skrbjo, apelirajo na glavni skupščini zbrani delegati na vse javne činitelje, ki se na usodi tisočev rudarskih in topilniških delavcev in vpokojencev ter njihovih vdov in sirot ne morejo in ne smejo desinteresirati, naj s primernimi ukrepi pomagajo, da se pokojninsko zavarovanje rudarjev v Dravski banovini očuva pred katastrofo.

Sanacijski program, kolikor se je mogel izvesti z lastnimi žrtvami, je izčrpan; v devetih letih poslovanja Glavne bratovske skladnice (1925—1933) so bili izvedeni sledeči ukrepi:

1925: Odpravila se je starostna renta, pokojnine se priznavajo samo na podlagi zdravniško dokazane nesposobnosti za delo.

1927: Povišanje prispevka od 5% na 7% zavarovanega kategorijskega zaslužka; rente deloma reducirane (80% kategorijskega zaslužka za 40 letno članstvo, prej 30 letno članstvo).

1931: Povišanje in obenem diferencijacija prispevka po krajevnih skladnicah od 8 do 12% kategorijskega zaslužka.

1932: Nadaljnje povišanje prispevkov posameznih krajevnih skladnic na 12%.

1933: Splošno povišanje prispevkov na 14%, obenem redukcija rent; najvišja pokojnina 75% kategorijskega zaslužka po 35 letnem članstvu; redukcija zavarovanih kategorijskih zaslužkov, uvedba 10 letne karenčne dobe namesto prejšnje 5 letne.

Nadaljnji sanacijski ukrepi so mogoči samo na polju gospodarske in socialne politike in so torej odvisni od tega, da se z Vaše strani, spoštovani gospodje, spozna pravočasno nujna potreba takih ukrepov in najumestnejši način, da se uresničijo. V tem pogledu se usojajo delegati nasvetovati sledeče ukrepe:

1. Naročila državnih ustanov, zlasti državnih železnic na premog iz premogovnikov Dravske banovine naj se povečajo na zadostne količine, da bo vsaj deloma omogočena zopetna zaposlitev onih tisočev rudarskih delavcev, ki jih je poleg raznih drugih razlogov tudi stalno krčenje teh naročil v zadnjih letih vrglo v brezposelnost in po velikem delu v breme pokojninske blagajne.

2. Enak prispevek, kakor se pobira v Dravski banovini od produciranega premoga za pokrajinski pokojninski sklad, naj se uvede na premogovno produkcijo tudi v vseh drugih banovinah in na uvoz premoga iz inozemstva, ustvari naj se tako skupen sklad za vso državo, iz katerega naj se dajejo dotacije bratovskim skladnicam za sanacijo onih blagajn, ki pod težo neodoljivih okolnosti zaidejo v težkoče. Opozarja se pri tem na možnost, posvedočeno po strahoviti katastrofi v Kaknju, da tudi pri drugih bratovskih skladnicah lahko nastanejo situacije, iz katerih ni zadovoljivega izhoda brez zadostnih skupnih sredstev, da se riziko z njimi izenačuje in porazdeli na večji krog.

3. Dokler se gospodarske razmere ne izboljšajo in je podana nevarnost, da se pokojninska blagajna ljubljanske glavne bratovske skladnice izčrpa, naj se dajejo tej blagajni iz državnega proračuna in iz proračuna Dravske banovine primerne subvencije, ki naj skupno s tekočimi prispevki zajamčijo izplačevanje pokojnin in vsaj skromno dotiranje rezerve.

V svrho konkretiziranja tega sanacijskega programa, kolikor spada v področje poedinih ministrstev, se naproša gosp. predsednik vlade, naj odredi, da se v Ministrstvo za šume in rudnike ter v Ministvrstvu za socialno politiko in narodno zdravje sporazumno izdelajo potrebni predlogi; gosp. ban Dravske banovine se pa naproša, naj ukrene potrebno, da se likvidirajo dosedanje za bratovsko skladnico namenjene subvencije iz banovinskega proračuna ter da se vnese potrebna dotacija tudi v banovinski proračun za leto 1935-36.

Spoštovani gospodje!

Pokojninska blagajna bratovske skladnice predstavlja edino upanje rudarskega in topilniškega delavca, da bo na stara leta užival skromno pokojnino in da mu bo rodbina po njegovi smrti vsaj za silo preskrbljena. Ko je z razredbo denarja skopnelo prejšnje premoženje skladnice in z njim kapitalno kritje pridobljenih pravic in nadej, ko so poleg tega že ogromne redukcije v rudarskih revirjih leto za letom zmanjševale število aktivnih članov in množile vrste rentnikov, je zavarovano delavstvo z občudovanja vredno požrtvovalnostjo obenem s podjetji jemalo nase vedno večje breme prispevkov in se vdajalo v vedno večje redukcije rentnih pravic in nadej. Toda vse te žrtve so dosegle že skrajno mejo znosljivosti in pokojninska blagajna je pri tem ogrožena kakor doslej še ni bila. Velika odgovornost napram zavarovanemu delavstvu, napram vpokojencem, vdovam in sirotam, nalaga v tem položaju vsem delegatom imperativno dolžnost, da se obrnejo direktno do Vas, spoštovani gospodje, z nujno prošnjo, da ukrenete, kar je v Vaši moči, da se naše rudarsko pokojninsko zavarovanje obvaruje katastrofe.

Rix.

PET KNJIG

Izda letos Cankarjeva družba svojim članom. In sicer:

1. Koledar Cankarjeve družbe za leto 1935.
2. Beer: Zgodovina socialnih bojev, I. knjiga.
3. Beer: Zgodovina socialnih bojev, II. knjiga.
4. Pavel Nizovoj: Ocean, ali kakor je pravi ruski naslov: Pod severnim nebom.
5. Ivan Molek: Sesuti stolp.

Kdor plača članarino 20 Din, dobi prve štiri knjige.

Kdor doda še 5 Din, dobi tudi knjigo „Sesuti stolp“.

Za Din 25.— 5 knjig; kdo da lepše, debelejše in zanimivejše knjige za tak denar?

Naj ne bo letos nobenega strokovno organiziranega sodruga in sodružice, ki bi si ne hotela pritrgati teh 25 Din za teh 5 lepih, delavskih knjig.

Poverjeniki! Vaša beseda naj bo kakor plug na nerazorani njivi, kakor seme, ki bo vzklilo in rodilo sadove proletarske zavednosti in ponosa, ko boste nabirali člane za Cankarjevo družbo.

Naša zunanja trgovina

Jugolavija je pretežno poljedelska država. Industrija se je v glavnem pričela razvijati šele v povojni dobi, ko so se države obdale z visokimi carinskimi zidovi ter skušale s povzdigom industrije odnosno poljedelstva zadostiti lastnim potrebam. Naš izvoz tvorijo naravni produkti les, žito, sadje, tobak, rude. Uvažamo pa industrijske izdelke, katerih doma še ne moremo sami izdelovati.

a) Kaj uvažamo?

1. **Živila: Kave** uvažamo v zadnjih letih vedno manj. Vzrok temu je obubožanje širših plasti naroda, ki si skuša nadomestiti kavo s cenejšimi nadomestki. Uvažamo kavo iz Brazilije. Istotako pada uvoz čaja, popra in kakava, katere uvažamo iz prekomorskih dežel. **Riž** uvažamo skoro izključno iz Italije, od tam prihaja tudi južno sadje: pomaranče in citrone. Uvoz jedilnih olj pada, ker smo pričeli oljko gojiti doma. Uvažamo laneno seme, iz katerega izdelujemo laneno olje in firnež. Dasi imamo obširno morsko obalo in solne rudnike, uvažamo letno nad 100.000 ton **soli**. Ob morski obali nam manjkajo priprave za pridobivanje morske soli. Ob obali namreč izkopljejo jame-gredice, v katere napeljejo morsko vodo in puste da voda izhlapeva (se suši). Na dnu se izloča sol: morska sol. Prodajo soli nadzoruje državna monopolna uprava. Letos je nakupila v Avstriji 1200 vagonov rudninske soli. Morska sol prihaja iz Egipta.

2. **Nafta.** Uvaža se surova nafta iz rumunskih vrelcev, ki so v pretežni večini v rokah angleške družbe Shell. Ista družba ima pri nas čistilnice-rafinerije, kjer iz nafte producirajo benzin, petrolej, plinsko olje za Dieslove motorje ter mazalna olja. Slednja uvaža k nam tudi ameriška Rocefellerjeva Vacuum-Oil Company.

3. **Premog.** Uvaža se približno ena desetina celotne porabe in sicer antracita, črnega premoga za plinarne ter koksa. Premog prihaja iz Anglije, koks iz Nemčije.

4. **Tekstilno blago.** Tekstilna industrija se je razvila šele po prevratu. Velike Poljske tekstilne tovarne so izgubile ruski trg, zadišala so jim ugodna tla v naši državi in cela podjetja s podjetniki so se preselila k nam. In kakor izgleda, dobro uspevajo. Poljskemu vzgledu so sledila podjetja v Čehoslovaški. V zadnjem času se opaža nezdrav pojav: mnoga podjetja v severnih slovanskih državah so vsled krize morala ustaviti obrat; videla so, da pri nas še vedno cvete konjunktura in so se preselila k nam. Pripeljala so svoje zastarele stroje, s katerimi v domovini niso mogla več konkurirati, ustanovila novo tekstilno tovarno, zaposlila naše cenene delavske moči, predvsem kmečka dekleta, ki jih strokovne organizacije še niso dosegle, in tako producirajo blago in sebi profit. Uvoz **bombaža** raste ter se je od leta 1922—1932 podvojil. Največ bombaža pride iz Združenih držav. Uvažamo tudi mnogo bombaževe preje. Uvoz volne je nekoliko padel radi gospodarske depresije, volna pride k nam iz bližnjih držav: Italije, Francije, Švice. Svila se uvaža pretežno umetna in to iz Nemčije. Izgotovljenih tekstilnih produktov uvažamo vedno manj, uvaža se večinoma le luksuzno blago. Visoke carine ščitijo tekstilna podjetja v državi.

5. **Kovine.** Naša država je zelo bogata na rudah najvažnejših kovin: bakra, kroma, železa, svinca, cinka in dr. Rude, povečini nepredelane, izvažamo v tuje države in potem drage kovinske izdelke zopet uvažamo. **Železo.** Naše železarne (v katerih je mnogo tujega kapitala) so imele težke boje s sred-

Vilko Ivanuša:

Osamljenost

Sodrugu Avgustu Cesarcu!

(Konec.)

Nastal je somrak, sonce je tonilo na zapadu. Njegov pisan čopič je zalival morje v vseh spektralnih nijansah.

Človek je vznemirjen vstal.

— Kaj sem res sam . . . ? Milijone in milijone jih je, katerih cesta je moja cesta in moram zato iti krepko in uporno naravnost po tej cesti. Vseeno, ali je udobna ali z zaprekami. Trnje, solze in znoj so na nji. Nič zato. Jaz nisem sam. Roko v roki stopam s svojimi sodrugi na skupno bojišče, na fronto, kjer se ustvarjajo temelji boljšega življenja. So trenutki, res da, ko sem slab, ali otresem se jih. Preko teh slabosti treba korakati uporno in odločno, zakaj nočem se strahopetno potopiti v blatu in močvirju kakor pes, ki je zablodil. Kajti, kdor zablodi in nima moči, da bi se izkopal, naj se pogrezne. Tak je zakon življenja. —

Po morju se je razlila srebrna mesečina. Vse je bilo tiho . . .

Človek se je pomiril, oči so mu bile vedre in vedel je, kaj hoče.

— Hrepenim po lepoti, po ljubezni, po miru. Človek sem in hočem biti srečen. Da dosežem to, se moram boriti. Ali moja sreča bi ne bila popolna, če bi videl, da drugi poleg in okrog mene trpe. In zato se hočem boriti solidarno z vsemi za svojo in za svojih srečo, za našo skupno srečo. In zato moram biti odločen in močan, stopati preko vsega, kar je na potu pa če tudi preko rožnih cvetov sedanjosti. —

Vetrič je zazibal srebrno morsko gladino in iz daljave je prinašal toplo pesem. Človek na pečini je poslušal in topel nasmeh je trepetal na njegovih ustnicah. Začutil se je svežega in močnega in vse se mu je hkrati zdelo lepše in svetlejše.

Tiho in čim dalje močnejše je posegel v glasove pesmi, ki je prihajala od nekod in pel z njo:

»Vstanite sužnji iz prokletstva . . .«

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Mladi človek je stal in lica so mu gorela.

— Nisem več sam, sodrugi! Mnogo nas je, milijoni smo, ki korakamo v boljšo bodočnost. Mnogi od nas padajo in so padli, postali so žrtve boja, a to nas le vzpodbuja. Zakaj, ni zmage brez boja in ni boja brez žrtev.

Jaz sem z vami, ki ste v tovarnah, ki ste na polju, med zidovjem, na morju in pod zemljo. Vsi vi ste moji sodrugi in jaz sem vaš sodrug. Zakaj moje misli in moja čustva so vaše misli in vaša čustva. Vsi vi, ki ste padli za lepšo bodočnost, za dostojnost človeka, na ulicah Berlina, Kölna, Pariza, na barikadah Dunaja, ki ste se zadušili in izgoreli v rovih Kaknja in povsod, kjer ste z znojnim licem in žuljavimi rokami ustvarjali človeštvu dobrine, povsod kjer ste umirali za človečanske pravice, povsod sem z vami.

In če bi mogel, kriknil bi, da bi me slišali vsi, ki trpite:

»Sodrugi, milijone nas je, zato bodimo složni, odločni, nezlomljivi in z našimi lastnimi rokami ustvarjajmo človeka dostojnejšo bodočnost . . .«

Valovi morja so simfonično peli pesem moči . . . (Prevedel —g—).

Sodrugi! KUPUJTE IN ZAHTEVAJTE POVSOD KRUH IN PECIVO IZ **Delavska pekarna Mirko Cvrtila, Ljubljana** POSTOJNSKA ULICA 11, DESNO. TELEFON 31-71. **Sodružice!**

nje-evropskim sindikatom, dokler leta 1927 niso pristopile same k njemu. Po dogovoru krije domača industrija dve tretjini porabe, eno tretjino pa inozemska industrija. Domače železarne so v kartelu in imajo medsebojne dogovore glede obsega produkcije. Uvažamo pločevino, žice, cevi; tračnice in drug železniški materijal uvažajo družbe, ki grade pri nas železnice, in to so sedaj v pretežni večini francoske. **Baker** uvažamo iz Avstrije, Nemčije in Ogrske. **Aluminij** iz Švice. Poljedelskih strojev uvažamo malo, naše poljedelstvo je še na niski stopnji. **Električnega materijala** vkljub krizi uvažamo še vedno precej in to iz Nemčije, Avstrije, Švice. **Žarnice** prihajajo iz Ogrskega. **Avtomobile** uvažamo v veliki meri iz Amerike, ker ti vsled svoje močne konstrukcije zdrže tudi na naših slabih cestah.

(Dalje prihodnjič.)

Da ne bo zamere gospa mariborska „Borba“

V svoji 23. številki, ki je izšla 8. junija 1934 piše mariborska »Borba« nekaj o demagogiji »rdečkarjev«, češ, da je osnutek za spremembo in poslabšanje Obrtnega zakona, ki so ga tajno izdelali delodajalci, Delavska zbornica izročila strokovnim organizacijam, a ne vsem hkratu, nego najprej rdečim.

Piše namreč med drugim dobesedno:

> Kot prva je prejela osnutek predloga na vpogled Delavska zbornica. Storila je tudi takoj svojo dolžnost in o tem obvestila strokovne organizacije. Toda ne smemo misliti, da vse hkratu. Prve so prišle na vrsto rdeče organizacije . . .« Itd.

Nam je sicer vseeno, kako misli »Borba«, vendar da bo vedela, nečemo zamolčati resnice, da Delavska zbornica osnutka ni dobila **kot prva** na vpogled, nego je ta osnutek dobila tako, kakor se pravi, »pod roko«, **prva** Strokovna komisija za Slovenijo od neke sorodne organizacije **izven** Slovenije. In Strokovna komisija za Slovenijo je potem z vlogo opr. št. 349-15/34 od 25. maja 1934 ta osnutek poslala Delavski zbornici s pripombo, da naj ukrene potrebno, da bodo zvedele o tem vse Del. zbornici priključene organizacije.

Tako je, gospa »Borba« ta-le zadevica z »demagogijo«. Pa brez zamere.

STROKOVNI VESTNIK

KOVINARJI

Pereče zadeve jeseniškega delavstva

Zdaj, ko je kolektivna pogodba podpisana, ureja jeseniško delavstvo še vedno razne pereče in nerešene zadeve. Marsikaj je treba urediti pa tudi pripraviti se je treba na borbo, ki delavstvo verjetno čaka tja proti koncu leta. Najbolj pereče vprašanje je bilo v zadnjem času ureditev vprašanja rezervnih skupin v obratu martinarna, ki jih obratno vodstvo ni hotelo sestaviti tako kakor bi bilo prav in je delavstvo zahtevalo in bi bilo v skladu z novo kolektivno pogodbo. Tudi še zdaj, ko je stvar začasno urejena, ni zadeva rešena tako, kakor bi bilo najbolj prav i za delavstvo i za rešitev brezposelnega vprašanja, marveč se je pritegnilo na novo v delo vse premalo novega delavstva. Vendar je vsa ta stvar zaenkrat na poskušnjo in najbrž bo ta dala prav delavstvu. Na zadnjih dveh članskih sestankih, ki sta se vršila dne 11. in 18. t. m., je delavstvo razpravljalo o vseh teh vprašanjih. Poleg tega je bila na prvem sestanku z dne 11. t. m. razprava o vajeniškem vprašanju, kjer je bila sprejeta po tozadevnem temeljitem referatu s. Tomana primerna resolucija in poslana na Ministarstvo za soc. politiko. Obravnavale so se tudi tekoče zadeve iz tovarne, razna osebna in tarifna vprašanja, na kar je bilo sklenjeno, da se vršijo še tudi naprej članski sestanki redno vsak drugi petek z izhodiščem petka dne 11. oz. 25. t. m. Delavstvo je kljub doseženemu uspehu borbeno in čaka mirno na nadaljnje borbe. Tudi enotnost in solidarnost se jačata in zaradi tega je pogled v bodočnost neustrašen.

Jesenice.

Protestni shod proti okrnitvi obrtnega zakona in socialne zakonodaje sploh se je vršil v četrtek, dne 7. t. m. ob pol 5. uri popoldne na Jesenicah v Delavskem domu. Bil je prav dobro obiskan in predsedoval mu je s. Čelesnik. Glavni referat je imel s. France Toman, ki je v markantnih in ostrih besedah predočil navzočim pogubne in nezaslišane zahteve delodajalcev, ki želijo okrniti s tolikimi boji in napori delavstva pridobljeno socialno zakonodajo. Pokazal je iz domače prakse celo vrsto primerov, kako podjetniki napačno tolmačijo nekatere veljavne zakonske predpise, dasi imajo že sodne odloke v prid delavskih zahtev. Za njim je govoril v imenu nameščencev s. Cvetko Kristan, ki je predvsem obžaloval, da na shodu nameščenci niso navzoči in da se ostale nameščenske organizacije na Jesenicah — plave — nočejo pridružiti na javnem shodu delastva v protestu proti nezaslišani nameri podjetnikov. Pozval je vse navzoče k solidarnosti, kajti edino v slogi je moč, v moči je pa za nas pravica. S. Čelesnik je zatem še v daljših izvajanjih pokazal na celo vrsto točk iz socialne zakonodaje, ki se ne izvajajo in ki jih niti delavstvo še ne uveljavlja v svoj prid in pozval vse, da naj istočasno z obrambo dosedanjih pravic zahtevajo tudi izvajanje, in pa uzakonitev še vseh onih pravic, ki jih delavstvo in nameščenstvo že leta in leta terja. Končno je bila po krajši debati, h kateri se je oglasilo nekaj sodrugov, in po sporočilu predsednika o natisku kolektivne pogodbe sprejeta soglasno obširna in stvarna resolucija, ki bo vposlana vsem, ki se jih tiče. Jeseniško delavstvo je pokazalo s tem shodom svojo voljo do ohranitve dosedanjih delavskih pravic.

Vabilo na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR,

ki se vrši v nedeljo, dne 1. julija t. l. ob 15. uri v prostorih Delavskega doma na Savi s tem-le dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Predložitev računskega zaključka za leto 1933. 4. Poročilo nadzorstva in sklepanje o odvezi načelstva. 5. Volitev enega člana v načelstvo. 6. Razni predlogi in nasveti. 7. Slučajnosti.

Jesenice-Sava, dne 11. junija 1934.

RUDARJI

RAZGLAS

s katerim se opozarja vse one bivše člane bratovskih skladnic, kateri imajo pravo po čl. 50 pravilnika, na varovanje nadej za pokojnino, da v smislu tega čl. odst. 3 (3) plačajo najzadnje do konca meseca junija t. l. letno priznalnino v znesku Din 20.— pri svoji krajevni bratovski skladnici.

Kdor te priznalnine v določenem roku ne poravna, ta bo s tem sam zakrivil zgubo svojih nadej na pokojnino. **Vodstvo Z. R. J. v Zagorju.**

Kakšen mora biti organizirani delavec?

Bojazljivi se boje svoje sence; strahopetci javkajo, a razredno zavedni delavci se bore za svoje pravice. Življenska resnica.

1. ORGANIZIRANI DELAVEC si mora šteti v dolžnost, da redno plačuje svojo članarino, da se udeležuje redno sestankov, zborovanj, predavanj.

2. ORGANIZIRANI DELAVEC se mora brigati, da svoje sposobnosti uporablja za krepitev organizacije, da tako lahko v vsakem slučaju razvije svojo akcijo. Delati mora, da svoji organizaciji pripelje čim več sovrstnikov, ki so še neorganizirani.

3. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti v občevanju s svojim delodajalcem vljuden, odločen, iskren in brez vsake ponižnosti, dostojen in samozavesten glede svojih pravic in dolžnosti.

4. ORGANIZIRANI DELAVEC mora budno paziti, da se v organizacijo ne vrinejo nedostojni ljudje, ki bi škodovali delavskemu gibanju.

5. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti pri svojem delu resen in čimbolj sposoben za svoj poklic. Ne sme pa pretiravati in se pretegavati v delu, ker s tem škoduje ne le samemu sebi, ampak tudi svojim sodelavcem.

6. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti napram svojim sodrugom zares sodrug. Mora biti iskrenega značaja, pošten in požrtvovalen. Mlajše ali slabejše mora poučiti, jih vzpodbujati, da se utrdc v svojem poklicu in v delu za organizacijo.

7. ORGANIZIRANI DELAVEC mora vestno in točno gospodariti z zaupanimi vrednotami organizacije, t. j. z markicami, novinami, denarjem itd., ter redno in točno obračunavati kakor določa pravilnik in odborovi sklepi.

8. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti v svojem vsakdanjem, privatnem življenju zmeren, trezen, izogibati se kvartopirstva in drugih takih iger, ki ne blažijo duševnosti, da ne postane neresna figura, ki je nikdo ne ceni.

9. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti vzor drugim in mora to, kar uči in propagira, sam najbolj izvrševati.

10. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti dober oče družini, prijatelj in drug svoji ženi in vzgajati svoje otroke in družino v svoji, proletarski miselnosti.

11. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti član »Delavske kulturne in telovadne zveze »Svoboda« in »Cankarjeve družbe« Na tem duševnem poprišču izobrazuje svojo duševnost in tako krepi svojo umsko moč in organizirano skupnost v avtoritativno silo.

12. ORGANIZIRANI DELAVEC, ki osvoji ta načela in se po njih ravna, je dober borec, sodrug, sin, oče, brat in mož, ker vrši vse dolžnosti napram samemu sebi kakor tudi napram svojim sodrugom in vsemu človeštvu. On je zares ČLOVEK.

SPLOŠNA DEL. STROKOVNA ZVEZA JUGOSLAVIJE

Celje

»Jugoles« v Celju izrablja delavstvo Protest delavstva. Apel na Inspekcijo dela

Tvrdka »Jugoles« v Celju je vse delavstvo s 26. majem odpustila iz službe. Odpust utemeljuje s tem, ker je bila povišana carina na uvoz v Italijo. Delavstvo, ki je deloma organizirano, se je obrnilo na organizacijo in Delavsko zbornico radi posredovanja, ker je imelo vtis, da je odpust naperjen proti organizaciji in delavskim zaupnikom. Pri intervenciji se je izkazalo, da so sumnje delavstva upravičene in da stoje za odpovedjo službe posebni nameni. Obratno vodstvo je to posebno odkrito izjavilo, češ sprejeti bodo nazaj na delo nekateri kot dninarji, ki pa bodo morali delati 10 ur dnevno za beri in piši dinarjev dvajset. To je bil torej v glavnem namen delodajalca: zvišati delovni čas — znižati plače. Na opozorilo zastopnika delavstva, da je tako početje sramotno izkoriščanje delavstva, je podjetje kratko odgovorilo, kdor noče ob teh pogojih delati, pa naj gre.

Pozivamo Bansko upravo v Ljubljani, da tako početje podjetja prepreči in da zlasti opozori, da velja za vsa industrijska podjetja osemurni delovni čas.

Razburjenost delavstva je upravičena in razumemo njegov ogorčen protest, obenem želimo delavstvu v njegovem boju popoln uspeh.

Kultura

»Snaga«, 6. številka (junijska), je izšla. Prinaša članke od dr. Živka Topalovića: Balkan združenim balkanskim narodima, B. Krekića: Tražimo zakon o minimalnim nadnicama in druge. Marjan Telabko ima pesem: Jedan list iz reporterove beležnice. Kulturni in politični pregled je pester in zanimiv.

Razno

Elektrifikacija

Produkcija električne energije v vseh jugoslovanskih elektrarnah je znašala leta 1932 855,3 milijona KW ur. Od leta 1931 je napredovala za 10%. Na enega prebivalca pride 61,1 KW ure. Le 28,4%, to je približno ena tretjina vsega prebivalstva stanuje v občinah, ki imajo na razpolago električen tok, ker pa niti v teh občinah ne uporabljajo elektrike vsi prebivalci sledi, da le 10% vsega prebivalstva rabi električen tok.

Elektrarn je bilo leta 1932 618. Od teh le 62 s kapaciteto nad 1000 KW ur.

Pregled:

lastnik	št. central	proizvodnja električne energije v KW urah
država	39	44,2 milijonov
občine	84	115,9 milijonov
domač kapital	470	285,9 milijonov
tuj kapital	25	409,2 milijonov

Iz tega razvidimo, da se velike centrale nahajajo v tujih rokah, prednjači francoski kapital, sledi mu švicarski (Fala) in švedski. Tuj kapital proizvaja skoro polovico vse električne energije v državi.

Vsem našim čitateljem

priporočamo, da se poslužujejo brivskega salona

JOŽE STRGAR

v Ljubljani, Palača „Grafike“ (pri kolodvoru), Miklošičeva cesta 40.

Izdaja konzorcij »Delavca«. Predstavnik Ivan Vuk, Ljubljana. — Urejuje ter za tiskarno odgovarja Josip Ošlak v Mariboru. — Tisk Ljudske tiskarne d. d. v Mariboru.